
E

conomische Begroting 1999

Woord vooraf	1
Samenvatting	3
De Belgische conjunctuur in internationaal perspectief	5
Internationale conjunctuur in 1998 en 1999	
Belgische conjunctuur en de drie buurlanden	
Onzekerheden verbonden met deze vooruitzichten	
1. De bestedingscomponenten van het BBP	11
Particuliere consumptie	
Bedrijfsinvesteringen	
Investeringen in woongebouwen	
Overheidsbestedingen	
Uitvoer en invoer	
2. Financiële ontwikkelingen: prijzen, kosten en rentevoeten	20
Binnenlands prijsverloop	
Indexering overheidslonen en sociale uitkeringen	
Loonontwikkeling	
Belgische en buitenlandse interestvoeten	
3. Arbeidsmarkt	26

Lijst van de Figuren

FIGUUR 1	Groei van het BBP: kwartaalevolutie
FIGUUR 2	Consumptie, beschikbaar inkomen en spaarquote gezinnen
FIGUUR 3	Kwartaalverloop privé-verbruik in constante prijzen
FIGUUR 4	Kwartaalverloop bedrijfsinvesteringen in constante prijzen
FIGUUR 5	Investeringsquote en rendabiliteit
FIGUUR 6	Indicatoren van de uitvoer
FIGUUR 7	Maandelijks verloop inflatie en vooruitzichten
FIGUUR 8	Loonkosten in vergelijking met onze zeven belangrijkste handelspartners (1987=100)
FIGUUR 9	Jaarlijkse (juni/juni) verandering van de binnenlandse werkgelegenheid in de ondernemingen en bij de overheid
FIGUUR 10	Aantal loontrekkenden in de ondernemingen (cumulatieve veranderingen sinds 1994)
FIGUUR 11	Jaarlijkse verandering van de werkloosheid

Deze macro-economische vooruitzichten werden door het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) overgemaakt aan de Federale Regering in het kader van de begrotingscontrole voor het jaar 1999. Volgens de gangbare procedure heeft het Federaal Planbureau een ontwerp van Economische Begroting voorgelegd aan het Wetenschappelijk Comité voor de Economische Begroting en aan de Raad van Bestuur van het INR. Deze laatste legt de definitieve cijfers vast en neemt de uiteindelijke verantwoordelijkheid. Het Wetenschappelijk Comité heeft een gunstig advies uitgebracht over de Economische Begroting op 15 februari 1999.

De Nationale Rekeningen 1997, alsook de kwartaalrekeningen tot en met het derde kwartaal van 1998 (beide gepubliceerd door het INR) werden geïntegreerd. Met betrekking tot de openbare financiën werd zoals gebruikelijk de hypothese van “ongewijzigd beleid” gehanteerd. De macro-economische en financiële toestand in het buitenland is overgenomen uit de jongste vooruitzichten van de Europese Commissie (daterend van het najaar van 1998), weliswaar geactualiseerd om rekening te houden met de meest recente ontwikkelingen.

Deze vooruitzichten werden afgesloten op 15 februari 1999.

L. Verjus

Voorzitter van de Raad van Bestuur van het Instituut voor de Nationale Rekeningen

Brussel, februari 1999

Kerncijfers voor de Belgische economie

Wijzigingspercentages in volume (tenzij anders vermeld)

	96	97	98	99
Privé-verbruik	1.8	2.1	3.6	2.4
Overheidsverbruik	1.4	0.8	1.5	1.9
Bruto kapitaalvorming	0.5	5.4	4.8	4.2
Nationale finale bestedingen	1.3	2.2	4.3	2.7
Uitvoer van goederen en diensten	2.2	7.1	3.2	3.0
Invoer van goederen en diensten	2.2	6.3	5.1	4.0
Netto-uitvoer (bijdrage tot de groei)	0.1	0.9	-1.2	-0.7
Bruto binnenlands product	1.3	3.0	2.9	2.0
Traditionele consumptieprijsindex	2.1	1.6	1.0	1.0
Gezondheidsindex	1.7	1.3	1.3	1.2
Reëel beschikbaar inkomen gezinnen	-0.4	1.1	2.6	1.7
Spaarquote gezinnen (in % van het beschikbare inkomen)	16.1	15.2	14.5	13.9
Binnenlandse werkgelegenheid (wijziging in duizenden, toestand op 30 juni)	20.5	22.0	53.6	33.1
Werkloosheidsgraad (Eurostat standaard, jaargemiddelde)	9.8	9.3	8.6	8.2
Saldo lopende rekening (in % BBP)	4.2	4.7	4.7	4.2
Kortetermijnrente (%)	3.2	3.4	3.5	3.1
Langetermijnrente 10 jaar (%)	6.5	5.8	4.7	3.8

Naarmate het jaar 1998 vorderde, heeft de groei van de economische activiteit aan kracht ingeboet, voornamelijk wegens een minder dynamische evolutie van de uitvoer. Het Instituut voor de Nationale Rekeningen verwacht dat aan deze tendens een einde komt en dat de groei in de loop van 1999 weer aan kracht zal winnen. Voor het volledige jaar 1999 zou de reële groei van het BBP uitkomen op 2,0%.

De Belgische uitvoerdynamiek is in sterke mate onderhevig aan het verloop van de wereldvraag. Deze is in de loop van 1998 sterk gedaald, omwille van de nasleep van de Aziatische crisis en de weerslag hiervan op andere opkomende economieën, evenals op de activiteit in de geïndustrialiseerde landen. Jaar-op-jaar groeivoeten van de Belgische uitvoer bedroegen nog meer dan 6% in de eerste helft van 1998, terwijl de groei hiervan tijdens de tweede jaarhelft wordt geschat op minder dan 1%. Het risico op een dergelijke terugval werd reeds in de Economische Begroting van juli j.l. vermeld. Dit risico heeft zich in de loop van de daarop volgende maanden gerealiseerd; derhalve drong zich een neerwaartse herziening van de BBP-groeivoet voor 1999 op.

De binnenlandse vraag zou in 1999 gunstig blijven evolueren. De investeringen van de ondernemingen en de gezinnen zouden een groei kennen die vergelijkbaar is met deze in 1998. Het privé-verbruik zou zijn opwaartse trend verderzetten, zij het minder uitgesproken dan in 1998. Hoewel nog steeds positief, zou het reële beschikbare gezinsinkomen minder toenemen dan in 1998. De spaarquote van de gezinnen zou voor het zesde opeenvolgende jaar dalen; de daling in 1999 wordt geraamd op 0,6 procentpunten.

De werkgelegenheid nam in 1998 sterker toe dan in de afgelopen zeven jaar en ondersteunde het beschikbare gezinsinkomen in belangrijke mate. In 1999 blijft de werkgelegenheidscreatie groot, zij het minder krachtig dan in 1998. Het aantal mensen met een job zou in het totaal toenemen met 33.000, waarvan 22.000 in de ondernemingen. Deze toename hangt onder meer samen met het actieve arbeidsmarktbeleid (sociale maribel, PWA, Smet-banen,...), alsook met de matige stijging van de lonen en de verminderingen van werkgeversbijdragen. De werkloosheidsgraad, uitgedrukt in procent van de beroepsbevolking, zou (volgens de gestandaardiseerde Eurostat-definitie) afnemen van 8,6% in 1998 tot 8,2% in 1999.

De consumptieprijsinflatie zou in 1999 vergelijkbaar zijn met deze geobserveerd in 1998 (1%). De onderliggende inflatie zou tot het einde van het jaar blijven schommelen rond het huidige niveau van 1,4%, terwijl de olieprijsen ook in 1999 een neerwaartse invloed zouden uitoefenen op het jaargemiddelde cijfer van de binnenlandse consumptieprijsinflatie. Om deze reden zou de gezondheidsindex, die gebruikt wordt voor de indexering van lonen en wedden, sociale uitkeringen en huurgelden, net als in 1998 sterker toenemen dan de traditionele consumptieprijsindex. De inflatie gemeten aan de hand van de gezondheidsindex zou in 1999 1,2% bedragen.

De vorige indexaanpassing van de lonen en wedden van het overheidspersoneel en de sociale uitkeringen dateert van oktober 1997. Gezien de lage inflatie vond in 1998 geen indexaanpassing plaats. De spilindex voor de overheidslonen zou in april 1999 overschreden worden, waardoor dus in juni 1999 (twee maanden na het overschrijden van de spilindex) de wedden van het overheidspersoneel met 2% zouden verhoogd worden. Voor de sociale uitkeringen wordt een gelijktijdige indexering voorzien. De uitvoer- en invoerprijzen zouden in 1999 dalen, voornamelijk als gevolg van lagere noteringen voor grondstoffenprijzen en de toegenomen internationale concurrentie op een lusteloze wereldmarkt voor industriële producten.

De lonen in de ondernemingen zijn onderhevig aan het raamakkoord dat de sociale partners eind vorig jaar afsloten en dat een maximale nominale toename van de uurloonkosten van 5,9% voorziet voor 1999-2000. Voor 1999 wordt in deze Economische Begroting met dit raamakkoord rekening gehouden.

*Internationale
conjunctuur in 1998 en
1999*

De groei van de wereldeconomie is tijdens de laatste maanden van 1998 verslechterd. Zo kan er melding gemaakt worden van het achterwege blijven van een groeihereneming in Azië, de verdieping van de recessie in Japan, de verslechtering van de situatie in Rusland en Brazilië en, tijdens de tweede jaarhelft van 1998, de sterker dan verwachte daling van de wereldhandel en de vermindering van de activiteit in Europa¹.

Toch zijn de risico's op een verdere verslechtering van de internationale omgeving beperkter dan enkele maanden geleden, zodat de groei van de wereldeconomie in 1999 2,2% zou bedragen, wat even sterk is als in 1998. De geografische spreiding van deze groei zou echter wel gevoelig wijzigen. Sommige landen zouden in 1999 een lagere groei kennen dan in 1998. Zo wordt minder groei verwacht in Europa, de Verenigde Staten en Latijns-Amerika, wat een gevolg is van de terugval van de Braziliaanse economie. Terwijl een sterke inkrimping verwacht wordt in Rusland, zouden de economieën van Centraal en Oost-Europa slechts in beperkte mate verzwakken. De groei van de Chinese economie ondervindt in 1999 nog de ondersteuning van fiscale maatregelen en van de daling van de binnenlandse rentevoeten, alhoewel de groei minder hoog zou uitvallen dan in 1998.

Andere landen daarentegen zouden in 1999 sterker groeien dan vorig jaar. Zo zou in Japan de economische activiteit maar in beperkte mate meer dalen, na een terugval van bijna 3% in 1998. De nieuw geïndustrialiseerde landen (NIC's) in Azië zouden weer een positieve groei kennen. De Aziatische landen die het meest door de crisis getroffen werden (Asean 4) zouden een minder sterke inkrimping van hun economische activiteit te verwerken krijgen dan in 1998 (die geschat wordt op ongeveer 10%), alhoewel er evenmin een positieve groei wordt verwacht, althans voor het jaar 1999 als geheel. Tot hertoe werden in deze landen slechts weinig tastbare tekenen van een herleving van de reële economie genoteerd. De verbetering van het over-

-
1. Deze verslechtering maakte voor 1999 een aanpassing nodig van de hypothesen van de Europese Commissie betreffende de internationale omgeving. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de vooruitzichten van het Internationaal Monetair Fonds afkomstig uit "World Economic Outlook - Interim Assessment", December 1998. Bovendien werden de hypothesen met betrekking tot de wisselkoersen en de rentevoeten geactualiseerd rekening houdend met de meest recente waarnemingen.

schot op de lopende rekening wordt eerder verklaard door een terugval van de invoer, dan door een toename van de waarde van de uitvoer. Toch heeft de stabilisering van de financiële markten in deze landen (beurzen, wisselkoersen) tijdens het laatste kwartaal van 1998 (met zelfs een toename van het vertrouwen in Zuid-Korea en Thailand) het mogelijk gemaakt om het budgettaire en monetaire beleid te versoepelen en om de liquiditeitspositie van de ondernemingen te verbeteren. De recente appreciatie van de yen zou de competitieve positie van de opkomende landen in Azië nog moeten verbeteren en hun uitvoer in 1999 stimuleren. De herleving in deze landen hangt in sterke mate af van een sterkere invoervraag uit Japan.

De economische recessie in Japan lijkt dieper te zijn en langer te duren dan enkele maanden geleden nog werd verwacht. De binnenlandse privé-bestedingen daalden verder onder invloed van een daling van het beschikbare inkomen van de gezinnen en van de moeilijkheden van de financiële sector. De regering kondigde midden november een nieuw plan aan voor de relance van de economie en voor de redding van de banksector. Maar de invloed hiervan zou zich niet laten gevoelen vóór het begin van het volgende begrotingsjaar, m.n. april 1999. De toename van de schuldgraad van de Japanse overheid woog (en weegt nog steeds) op de obligatiemarkten. Hierdoor steeg het rendement op obligaties waardoor de yen apprecieerde tijdens het laatste kwartaal van 1998. Deze appreciatie, die ondersteund werd door de repatriëring van Japanse kapitalen, hypothekeert de herleving van de uitvoer in 1999. De vooruitzichten voor de Japanse economie blijven op korte termijn getemperd als gevolg van de blijvende onzekerheden over de capaciteit van de banksector om de kredietcrisis ("credit crunch") de baas te kunnen. Daarbij komt nog de onzekerheid omtrent de sterkte en het tijdstip van de vraagherleving in de Aziatische economieën. Japan is voor die landen de belangrijkste leverancier.

Ondanks de Aziatische crisis en haar negatieve weerslag op de Amerikaanse buitenlandse handel, groeide het Amerikaanse BBP met 3,9% in 1998. Terwijl enkele maanden geleden nog een "zachte landing" van de Amerikaanse economie werd verwacht, nam het BBP (op jaarbasis) met 5,6% toe tijdens het vierde kwartaal van 1998. Deze forse stijging geeft blijk van een bijzonder robuuste dynamiek van de binnenlandse vraag. De versoepeling van het monetaire beleid van de Federal Reserve tussen september en november is zeker niet vreemd aan deze ontwikkeling. De daling van de kortetermijnrentevoe-

ten, die ingegeven was door tekenen van verzwakking van de economie tijdens het derde kwartaal van 1998, door de instabiele financiële markten en door het groter wordende risico op een "credit crunch", heeft bijgedragen tot een duidelijke heropleving van de Amerikaanse beurs. De lage spaarquote van de gezinnen en het geringe netto spaarbedrag van de privé-sector zijn redenen om te blijven verwachten dat de Amerikaanse groei in 1999 zou afzakken tot het niveau van het potentiële groeiritme (ongeveer 2%).

De economische groei in Europa, die rond de 3% zou liggen in 1998, vertoont globaal gezien twee karakteristieken. Aan de ene kant bestaat er een verscherping van de dichotomie tussen de steeds negatiever wordende bijdrage tot de groei van de buitenlandse vraag - onder invloed van de verslechtering van de wereldvraag en van de prijs-competitiviteit van de Europese uitvoer - en een dynamische binnenlandse vraag, die geniet van een reële toename van de koopkracht van de gezinnen en van een consumentenvertrouwen dat gestimuleerd wordt door de werkgelegenheidscreatie. Tijdens de tweede jaarhelft van 1998 werd evenwel een minder hoge groei geobserveerd, die niet alleen wijst op een inkrimping van de buitenlandse vraag maar tevens op een verzwakking van de binnenlandse Europese vraag. De internationale financiële crisis heeft inderdaad een duidelijke invloed gehad op de intra-Europese handel vanaf het tweede kwartaal van 1998. De minder positieve perspectieven met betrekking tot de vraag en de productie hebben voornamelijk de verwerkende nijverheid aangetast. In bepaalde Europese landen heeft de daling van de gebruiksgraad van het productievermogen zich vertaald in een afbouw van voorraden, wat, wegens het relatief hoge invoergehalte, de vertraging van de intra-Europese invoer tijdens de tweede jaarhelft van 1998 nog versterkt heeft.

De daling van de vooruitlopende indicator van de OESO duidt aan dat de Europese industriële productie tijdens de volgende maanden nog verder kan afnemen. De groeiverwachtingen op korte termijn zijn dan ook minder rooskleurig dan enkele maanden terug. Voor zover de wereldvraag tijdens de tweede jaarhelft van 1999 echter herneemt, zou de verzwakking van de binnenlandse vraag en bijgevolg van de Europese groei slechts tijdelijk, en dus beperkt, blijven.

Van de monetaire context zou een gunstige invloed uitgaan op de Europese economieën; de gezamenlijke verlaging van de richttarieven door de centrale banken begin december 1998 en

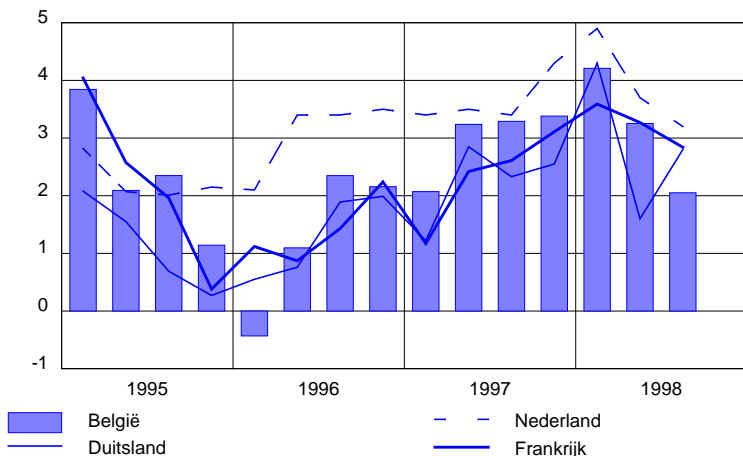
de daling van de langetermijnrentevoeten zouden het vertrouwen van de gezinnen en de ondernemers ten goede komen.

De Europese economische activiteit zou dus opnieuw een verbetering kunnen kennen tijdens de tweede helft van dit jaar. Toch zou, over het geheel van het jaar, de groei andermaal voornamelijk ondersteund worden door de binnenlandse vraag, terwijl de netto uitvoer negatief zou bijdragen tot de groei.

Belgische conjunctuur en de drie buurlanden

In 1998 zou de economische groei in België vergelijkbaar geweest zijn met deze in Frankrijk en Duitsland, maar lager dan het bijzonder forse groeitempo dat in Nederland genoteerd werd. Zowel in België als in de buurlanden was de dynamiek van de binnenlandse vraag, en meer bepaald van de particuliere consumptie, de belangrijkste motor van de groei.

FIGUUR 1 Groei van het BBP: kwartaalevolutie (groei in %, t/t-4)

Bron: Nationale bronnen, INR

Tijdens het eerste halfjaar van 1998 werden de minst sterke groeiprestaties in Duitsland (minder dan 3% groei op jaarbasis) en Frankrijk (3,3%) genoteerd, terwijl het Belgische BBP met ongeveer 4% groeide. Houdt men rekening met de kalendereffecten (het aantal werkdagen) die de eerste twee kwartalen van 1998 beïnvloedden, dan bekomt men een intra-jaarprofiel voor

het Belgische BBP dat nauw aansluit bij dat van de drie buurlanden². De duidelijke groeiversnelling tijdens de eerste helft van 1998 werd gevolgd door een afname van het groeiritme tijdens het derde kwartaal. Kenmerkend voor België was echter dat deze vertraging meer uitgesproken was dan in de drie buurlanden.

De vertraging in de wereldvraag en de intra-Europese handel heeft voor België geleid tot een quasi-stabilisatie van de uitvoer tijdens het derde kwartaal tegenover het vorige kwartaal, terwijl de uitvoer van de buurlanden nog licht toenam. De verminderde voorraadvorming in Duitsland en Frankrijk, die de vraag naar intermediaire goederen drukt, is vermoedelijk niet vreemd aan het vooruitlopende karakter van de Belgische economie in deze fase van de conjunctuurcyclus.

In 1999 zou zowel in België als in de drie buurlanden een lager groeiritme genoteerd worden dan vorig jaar. Hoewel de dynamiek van de binnenlandse vraag in de eerste helft van 1999 aan kracht zou verliezen, zou deze toch de grootste bijdrage tot de groei blijven leveren. Tijdens de eerste maanden van 1999 zouden de Belgische uitvoer en de uitvoer van onze buurlanden nog te lijden hebben onder de vertraging van de intra-Europese handel.

*Onzekerheden
verbonden met deze
vooruitzichten*

Momenteel lijken de externe risico's van een voortzetting, of minstens een uitdieping, van de internationale financiële crisis beperkter dan enkele maanden geleden. Het laten vloten van de Braziliaanse real en de steun van de internationale gemeenschap blijken een verspreiding van de Braziliaanse financiële crisis naar andere landen in de regio te kunnen vermijden, te meer daar de structuur van de buitenlandse kapitaalstromen in Brazilië stabiel is vergeleken bij de toestand die in Azië heerste. Het risico op een devaluatie van de Chinese yuan (of van een loskoppeling van de Hong Kong dollar tegenover de Amerikaanse dollar) blijft beperkt, gezien de omvangrijke Chinese deviezenreserves, de slechts gedeeltelijke convertibiliteit van de yuan en de stijging van de invoerkosten en de waardevermeerdering van de buitenlandse schuld die door een devaluatie zouden tweegebracht worden. Mocht zich evenwel toch

-
2. Er dient evenwel te worden vermeld dat Duitsland een meer uitgesproken vertraging kende tijdens het tweede kwartaal, als gevolg van het feit dat het eerste kwartaal uitzonderlijk positief was aangezien vooruitgelopen werd op de BTW-verhoging van begin april.

een devaluatie voordoen, dan zou het broze financiële evenwicht in de regio danig verstoord worden, en vooral de Japanse economie hierdoor getroffen worden.

Mocht een herneming in de opkomende economieën op zich laten wachten, dan zou deze externe vraagvertraging een negatieve impact kunnen uitoefenen op de binnenlandse vraag in de Europese economieën. Indien de ondernemers immers de terugloop van de conjunctuur niet langer als louter tijdelijk beschouwen, dan zouden investeringsprojecten uitgesteld kunnen worden, wat de economische activiteit nog meer zou doen vertragen, met onvermijdelijk negatieve gevolgen op de arbeidsmarkt, en van daaruit op het vertrouwen van de gezinnen en de particuliere consumptie. Een voortzetting van de conjunctuurvertraging zou de Europese groeivoorzichten minder waarschijnlijk maken en een hypotheek leggen op de groeiperspectieven voor 1999 en zelfs daarna.

Aan de positieve zijde kan worden vermeld dat de Federal Reserve tot dusver succesvol is gebleken in de beheersing van de vertraging en de overdreven verhitte van de beurzen en de Amerikaanse economie. Bovendien heeft de dollar de laatste weken terrein gewonnen tegenover de euro. Indien deze depreciatie van de euro tegenover de dollar aanhoudt, zal dit de concurrentiepositie van de Europese uitvoerders versterken. Het is tevens mogelijk dat de ECB zou beslissen een actievere rol te spelen in de ondersteuning van de Europese vraag, en de richttarieven zou verlagen, terwijl de automatische stabilisatoren van de openbare financiën zouden kunnen spelen, met respect evenwel voor de beperkingen gesteld door het Groei- en Stabi-liteitspact.

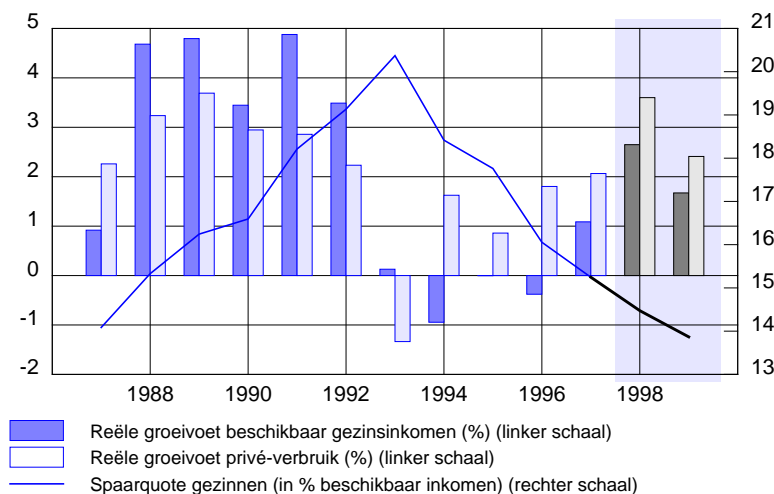
1. De bestedingscomponenten van het BBP

Particuliere consumptie

De economische groei in 1998 werd in belangrijke mate gevoed door de particuliere consumptie. Voor 1998 als geheel wordt de reële groei van het privé-verbruik op 3,6% geraamd, meteen het hoogste cijfer van de jaren negentig en het op één na hoogste cijfer sinds 1980.

De sterke consumptiegroei in 1998 resulteerde uit de combinatie van een forse toename van de koopkracht van de gezinnen en een voortgezette afname van hun spaarneiging. In beide elementen speelde de bijzonder gunstige evolutie van de werkgelegenheid een cruciale rol. De bijzonder levendige ontwikkeling van het privé-verbruik weerspiegelt tevens het feit dat de opgaande fase in de conjunctuur (die in de voorbije jaren vooral door de export gevoed werd) in 1998 een stadium van maturiteit bereikt heeft.

FIGUUR 2 Consumptie, beschikbaar inkomen en spaarquote gezinnen

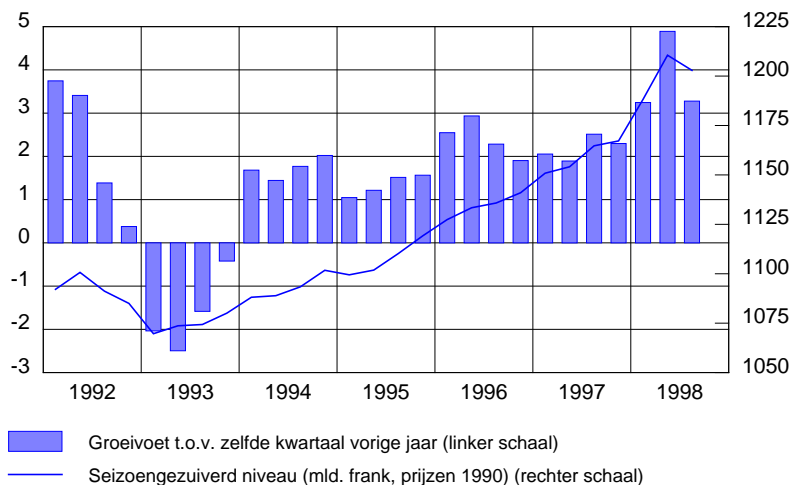
Bron: INR, Federaal Planbureau

Het beschikbare gezinsinkomen nam in 1998 in reële termen met 2,6% toe. De toename is fors in vergelijking met de periode 1993-96 waarin het reële gezinsinkomen een achteruitgang ver-

toonde (-0,3% per jaar), gevolgd door een stijging met 1,1% in 1997. Vooreerst was deze inkomenstoename een gevolg van de positieve kentering in de werkgelegenheidsevolutie die sinds midden 1997 vastgesteld wordt. Daarnaast werd in 1997 de reële loonbevriazing (1995-1996) vervangen door de loonnorm, die een zekere reële toename van de urenlonen toelaat. Tenslotte genoten de gezinnen in 1998 een extra koopkrachtimpuls als gevolg van het feit dat de gezondheidsindex, die gebruikt wordt voor de indexering van de lonen (in de publieke en de privé-sector) en de sociale uitkeringen, ongeveer 0,3 procentpunten sterker steeg dan het algemene prijspeil.

De spaarquote van de gezinnen daalt reeds sinds 1994 ononderbroken en lag in 1998 met 14,5% ongeveer 0,8 procentpunten lager dan in 1997 en bijna 6 procentpunten onder het peil van 1993. De opgaande beweging van de spaarquote tussen 1985 en 1993 en de vrije val sindsdien kunnen vrij goed verklaard worden, rekening houdend met een zekere rigiditeit in de consumptiegewoonten en de evolutie van de werkloosheidsgraad. De daling van de spaarquote in 1998 was sterker dan op basis van bovenstaande factoren kon verwacht worden, wat het opmerkelijke karakter van de consumptiegroei in 1998 nogmaals onderstreept. Vermoedelijk kan de opmerkelijke daling van de spaarquote in 1998 gedeeltelijk worden toegeschreven aan de beurs hausse en de lage rentestand.

De kwartaalrekeningen geven aan dat tijdens de eerste drie kwartalen van 1998 jaar-op-jaar groeivoeten van meer dan 3% genoteerd werden, wat tijdens de afgelopen 22 kwartalen niet meer behaald werd. Tijdens de eerste jaarhelft ondervond de particuliere consumptie duidelijk de positieve invloed van de gestegen autoverkopen na het autosalon van begin 1998. Anders dan in 1996 (het vorige jaar met autosalon), viel de autoverkoop tijdens de tweede jaarhelft niet terug. Dit wijst op een blijvend sterke onderliggende consumptiedynamiek, die daarenboven vermoedelijk niet beperkt zou gebleven zijn tot aankopen van wagens, maar veralgemeend kan worden tot andere duurzame goederen. De hoge stand van het consumentenvertrouwen, deels een gevolg van de verbeterde arbeidsmarktsituatie en de evolutie van de beurskoersen, was hieraan ongetwijfeld niet vreemd.

FIGUUR 3 Kwartaalverloop privé-verbruik in constante prijzen

Bron: INR

De meest recente indicatoren met betrekking tot de particuliere consumptie leveren een ietwat gemengd beeld op. Aan de positieve zijde is er de barometer van het consumentenvertrouwen, die tijdens de tweede helft van 1998 op een hoog niveau stabiliseerde - en dus de neerwaartse beweging in de indicator van het producentenvertrouwen niet gevolgd heeft - en de laatste maanden opnieuw opveert. Het consumentenvertrouwen bereikte in januari van dit jaar een niveau dat in de lijn ligt van het peil tijdens de jaren 1989-90. Ook de autoverkopen bleven het in januari opmerkelijk goed doen, al moet dit deels toegeschreven worden aan het tijdelijke effect van het Bedrijfs- en Vrijetijdsvoertuigensalon. Minder positief is de scherpe terugval van de indicatoren in de handel (uit de NBB conjunctuurenquête) tijdens de laatste drie maanden van 1998.

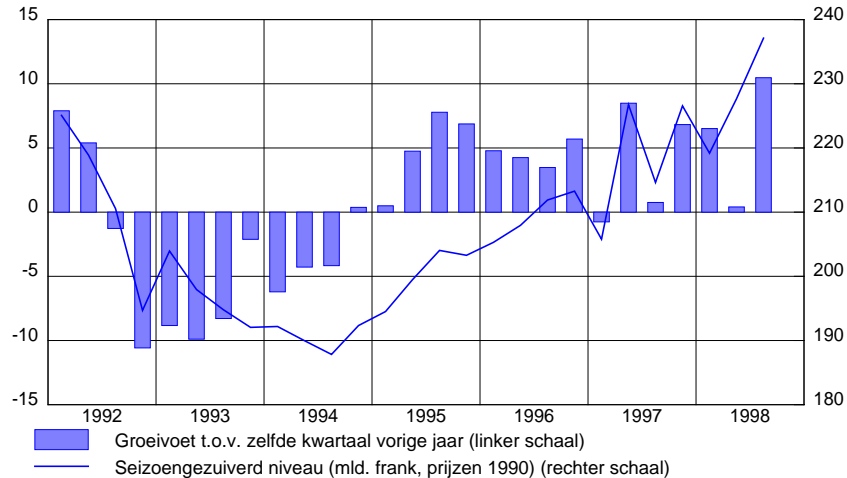
Gelet op het gemengde beeld dat uit de analyse van de conjunctuurindicatoren voortvloeit, zou het privé-verbruik in 1999 zijn opwaartse trend verderzetten, doch tegen een trager stijgingsritme dan in 1998. De groei van het privé-verbruik van 2,4% in 1999 zou resulteren uit een toename van het reële beschikbare gezinsinkomen met 1,7% en een daling van de spaarquote met 0,6 procentpunten.

De toename van het reële beschikbare gezinsinkomen zou hiermee lager uitvallen dan in 1998. Dit hangt voornamelijk samen met een minder sterke werkgelegenheidscreatie in 1999 in vergelijking met vorig jaar. De gezinsspaarquote zou in 1999 voor het zesde opeenvolgende jaar dalen (van 14,5 in 1998 tot 13,9% in 1999). Deze afname is voornamelijk toe te schrijven aan de verdere daling van de werkloosheidsgraad, die het consumentenvertrouwen ten goede komt.

Bedrijfsinvesteringen

De laatste jaren wordt het verloop van de bedrijfsinvesteringen gekenmerkt door twee opvallende ontwikkelingen. Enerzijds geeft het *intra-jaarverloop* van de bedrijfsinvesteringen een zeer *instabiel* beeld. De laatste twee jaar werden reële trimestriële jaar-op-jaar groeivoeten genoteerd tussen -1% en +10%. Dit bemoeilijkt het stellen van een precieze diagnose omtrent de huidige situatie. Anderzijds laten de *jaarlijkse* gemiddelde groeivoeten de laatste vier jaar een opmerkelijke *stabiliteit* zien. De groei van de investeringen van de ondernemingen lag gedurende de jaren 1995-98 in volumetermen steeds binnen de 4-5% range. Bedrijfsinvesteringen blijken tijdens deze periode dus weinig gevoelig geweest te zijn voor de conjuncturele evolutie.

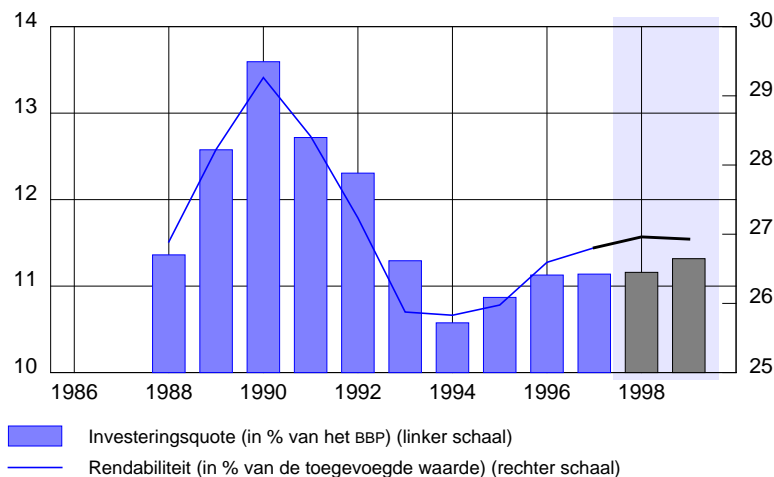
FIGUUR 4 Kwartaalverloop bedrijfsinvesteringen in constante prijzen

Bron: INR

De verslechtering van het vertrouwensklimaat bij de ondernemers sinds de aanvang van 1998 werd, weliswaar met een zekere vertraging en minder uitgesproken, gevolgd door een daling van de bezettingsgraad van het productievermogen in de verwerkende nijverheid. Deze laatste viel terug van bijna 83% (op seizoengezuiverde basis) tijdens de eerste helft van het jaar, tot minder dan 80% tijdens het laatste kwartaal van 1998. Parallel hiermee werd de output gap, die licht positief was geweest tijdens de eerste zes maanden van 1998, negatief vanaf het derde kwartaal.

Voor 1999 is de cruciale vraag of de bedrijfsinvesteringen negatief zullen reageren op de waargenomen daling van de capaciteitsbezettingsgraad en de output gap. Veel hangt af van de manier waarop bedrijfsleiders de voorbije vertraging in de conjunctuurcyclus beoordelen. De NBB-investeringsenquête in de verwerkende nijverheid daterend van de herfst van vorig jaar duidt aan dat een aantal investeringsprojecten die aanvankelijk voor 1998 gepland waren, uitgesteld werden. Of deze projecten ook daadwerkelijk in 1999 zullen gerealiseerd worden hangt samen met het antwoord op de vraag of de ondernemers de terugval in de (in eerste instantie buitenlandse) vraag - zoals in 1995 - als tijdelijk ervaren. De investeringsdeterminanten aan de aanbodzijde, nl. langetermijninterestvoeten en winstgevendheid van de ondernemingen, zouden in 1999 hun investeringsondersteunende niveau van 1998 min of meer behouden. Een verdere toename van de winstgevendheid of nieuwe dalingen van de langetermijninterestvoeten in vergelijking met de huidige niveaus worden evenwel niet in het vooruitzicht gesteld.

FIGUUR 5 Investeringsquote en rendabiliteit

Bron: INR, Federaal Planbureau

Al bij al zouden de bedrijfsinvesteringen in 1999 met 4% toenemen, een groeivoet die volledig in de lijn ligt van de voorbije vier jaar. De investeringsquote, die het aandeel van de totale bedrijfsinvesteringen in het BBP weergeeft, zou in 1999 op 11,3% uitkomen, bijna 1 procentpunt hoger dan het dieptepunt van 1994. Hiermee zou de investeringsquote toch nog 1,5 procentpunt onder het gemiddelde niveau van de jaren 1989-91 blijven.

Investeringen in woongebouwen

Na de vrij forse groei van de woningbouwinvesteringen in 1997 (4,9%), zouden deze in 1998 met 3,2% toegenomen zijn. De schaarse kortetermijnindicatoren die toelaten de meest recente en de toekomstige evolutie van deze bestedingscomponent te evalueren, zijn van kwalitatieve aard (architectenenquête en conjunctuuronderzoeken van de NBB). Deze laten uitschijnen dat in het stijgingsritme van de woningbouwinvesteringen minstens tot midden 1999 weinig verandering zou komen. Voor 1999 wordt een reële groeivoet van de investeringen in woongebouwen van 3,4% vooropgesteld.

De factoren die de positieve groei van de woningbouwinvesteringen over de periode 1997-99 verklaren, zijn genoegzaam

bekend. De hypothecaire rente bevindt zich, na een daling gedurende het grootste deel van 1995 en 1996, reeds sedert twee jaar op een historisch dieptepunt. Voor dit jaar wordt een stabilisatie van de hypothecaire rente rond het huidige niveau in het vooruitzicht gesteld. Voorts tekent zich sinds 1997 een opmerkelijke verbetering van de arbeidsmarktsituatie af, wat ten goede komt aan het vertrouwen van de gezinnen en hun gezamenlijke koopkracht. Deze laatste werd bovendien gevoed door de vervanging vanaf 1997 van de reële loonbevriazing (1995-1996) door de loonnorm, die een zekere reële toename van de uurlonen toelaat.

Overheidsbestedingen De werkgelegenheid in de overheidssector neemt zowel in 1998 als in 1999 toe. Zoals in het hoofdstuk over de arbeidsmarkt wordt beschreven, betreft het hier onder meer de vervanging van halftijdse loopbaanonderbrekers. Dit heeft geen verhoging van de totale loonmassa betaald door de overheid tot gevolg, maar wel een spreiding over een groter aantal mensen. De verdere uitbouw van de doorstromingprogramma's (die de andere hoofdoorzaak is van de werkgelegenheidsstijging binnen de overheid) betreft eveneens werknemers die tegen een relatief lage wedde tewerkgesteld worden.

Naast de indexerings- en de stijging van de publieke werkgelegenheid, draagt enkel de wage drift bij tot de toename van de loonmassa. De overheidslonen per persoon buiten index (sociale programmering) blijven immers onveranderd.

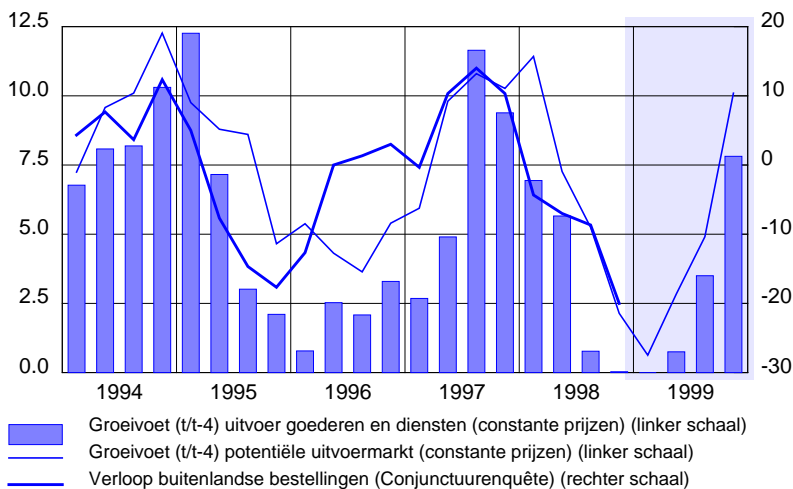
De overheidsinvesteringen nemen zowel in 1998 als in 1999 gevoelig toe. Hun bijdrage tot de BBP-groei blijft echter beperkt, gezien zij slechts 1,5% van het totale BBP uitmaken. In 1998 werd 90% van de overheidsinvesteringen gerealiseerd door de Lokale Overheden (55%) en door de Gewesten en Gemeenschappen (35%). Het aandeel van de Federale Overheid was zeer beperkt (10%). De investeringen van de Gewesten en Gemeenschappen waren verantwoordelijk voor de gevoelige stijging in 1998.

In 1999 zijn er twee belangrijke factoren die de overheidsinvesteringen beïnvloeden. Alhoewel deze elkaar tegenwerken, nemen de totale investeringen toch gevoelig toe. De investeringen door Lokale Overheden volgen een vrij duidelijke zesjarige cyclus: zij dalen na de gemeenteraadsverkiezingen om dan gaandeweg opnieuw opgebouwd te worden en een maximale groeiwet te bereiken tijdens het jaar vóór de verkiezingen. De

verkiezingen van oktober 2000 beïnvloeden de investeringen in 1999 hierdoor positief. De andere factor, die negatief bijdraagt tot de investeringen, betreft de verkoop van gebouwen door de Federale Overheid (voor een bedrag van 9 miljard). Deze worden, overeenkomstig de boekhoudkundige conventies van de Nationale Rekeningen, beschouwd als een vermindering van de overheidsinvesteringen, die gecompenseerd wordt door een toename van de bedrijfsinvesteringen.

Uitvoer en invoer

De Belgische uitvoer ondervond in de loop van 1998 de gevolgen van de geleidelijke, maar gevoelige vertraging in de groei van de wereldhandel (aanvankelijk ontstaan buiten Europa, daarna gevolgd door een achteruitgang in de intra-Europese handel). De groei van de uitvoer wordt voor 1998 op 3,2% geraamd, met een duidelijk zwakker tweede halfjaar. Dit (ongunstige) vertrekpunt zou voor 1999, ondanks de verwachte herneming van de wereldvraag vanaf het tweede kwartaal van dit jaar, leiden tot een vrij matige groeivoet van de uitvoer (3,0%). De groei van de invoer daarentegen is in 1998 krachtiger geweest (geraamd op 5,1%) en zou dit ook in 1999 zijn (4,0%). Deze sterke toename van de invoer is in essentie te wijten aan de levendige binnenlandse vraag, doch eveneens aan de daling van de invoerprijzen. Zowel voor 1998 als voor 1999 zou derhalve een negatieve bijdrage van de netto uitvoer tot de groei van het BBP opgetekend worden (van respectievelijk -1,2 en -0,7%).

FIGUUR 6 Indicatoren van de uitvoer

Bron: INR, NBB, CPB, Federaal Planbureau

De invoerprijzen zijn in 1998 aanzienlijk gedaald. Voor 1999 wordt een iets minder sterke daling verwacht. Deze dalingen worden gedeeltelijk verklaard door de appreciatie van de effectieve wisselkoers van de Belgische frank gedurende beide jaren, maar eveneens door de val van de wereldprijzen uitgedrukt in dollar (in hoofdzaak de petroleum- en grondstoffenprijzen). Dit zou tevens tot een verbetering van de ruilvoet aanleiding geven, voornamelijk in 1998 (1,9%), maar ook in 1999 (0,2%).

Ondanks de negatieve bijdrage van de netto uitvoer tot de groei van het BBP zou het saldo op de lopende rekening van België in 1998 duidelijk positief gebleven zijn (de waarde van de totale uitvoer overtrof immers duidelijk deze van de invoer). Het saldo op de lopende rekening zou zich zelfs op het niveau van 1997 gehandhaafd hebben (4,7% van het BBP), en dit dankzij de verbetering van de ruilvoet. Aangezien de ruilvoetwinst in 1999 merkelijk kleiner zou zijn, zou het overschot op de lopende rekening terugvallen, maar toch nog steeds substantieel blijven (4,2% van het BBP).

2. Financiële ontwikkelingen: prijzen, kosten en rentevoeten

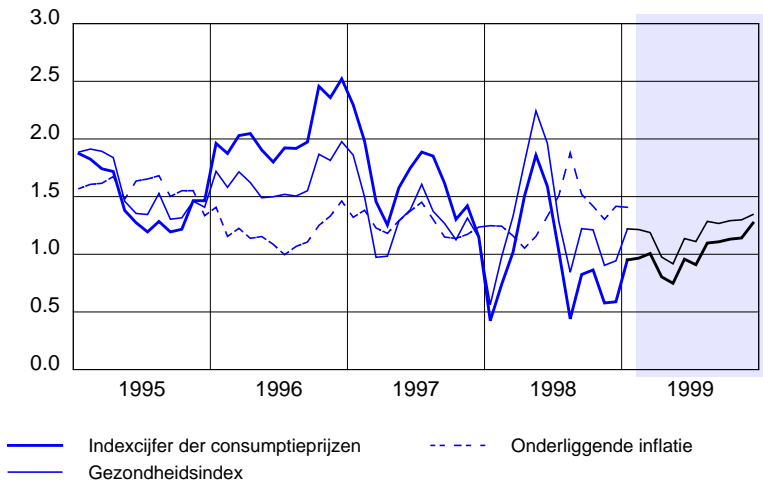
Binnenlands prijsverloop

Het algemene indexcijfer der consumptieprijzen nam in 1998 in jaargemiddelde termen met 0,95% toe, tegenover 1,63% in 1997. Deze gevoelige afname van de consumptieprijsinflatie was bijna uitsluitend toe te schrijven aan de prijsevolutie van brandstoffen en andere energieproducten. De onderliggende inflatie³ bedroeg in 1998 gemiddeld 1,4%, wat nauwelijks verschillend was van het cijfer van 1997 (1,3%). Net als in 1997 was in 1998 de invloed van de indirecte fiscaliteit op de prijzen verwaarloosbaar.

In 1997 hadden de prijzen van brandstoffen en andere energieproducten nog een opwaartse invloed op het binnenlandse prijspeil. Dit was niet te wijten aan de evolutie van de wereldolieprijzen uitgedrukt in dollar. Deze laatste daalden immers: in 1997 werd voor een vat Brent-olie 19,1 USD neergeteld, tegenover 20,6 USD één jaar eerder. De sterke appreciatie van de dollar tegenover de Europese munten in 1997 zorgde er echter voor dat de binnenlandse brandstoffenprijzen uitgedrukt in BEF een significant verhogend effect op de consumptieprijsinflatie hadden. In 1998 vielen de olieprijsen (zowel in USD als in BEF) gevoelig terug, met een significante⁴ neerwaartse impact op de binnenlandse inflatie als gevolg.

De gezondheidsindex wordt bij constructie veel minder beïnvloed door de evolutie van de energieprijzen. Gelet op bovenstaande hoeft het dan ook geen verwondering te wekken dat de groeivoet van de gezondheidsindex in 1998 (1,27%) nauwelijks verschilde van deze in 1997 (1,32%), en hoger uitviel dan de inflatie in 1998 gemeten aan de hand van het algemene indexcijfer der consumptieprijzen (0,95%).

-
3. Inflatie gezuiverd voor wijzigingen van BTW, accijnzen en andere indirecte belastingen, alsook voor de prijsevolutie van energie-, tabaks- en alcoholproducten, en van verse groenten en fruit.
 4. De (mechanisch geraamde) negatieve bijdrage van brandstoffen en andere energieproducten tot de binnenlandse inflatie bedroeg in 1998 ruim 0,3 procentpunten, tegenover een positieve bijdrage in 1997 van 0,4 procentpunten. Per saldo waren de energieproducten dus verantwoordelijk voor een inflatieverschil tussen beide jaren ten belope van meer dan 0,7 procentpunten.

FIGUUR 7 Maandelijks verloop inflatie en vooruitzichten

Bron: MEZ, vooruitzichten Federaal Planbureau

In 1999 zou de onderliggende inflatie op jaarbasis uitkomen op 1,4%. Dit betekent dat de onderliggende inflatie zou stabiliseren op het niveau van de eerste maand van 1999, tevens gelijk aan het jaargemiddelde niveau van 1998. Dalende invoerkosten en een negatieve output gap (die een verdere toename van de winstmarges in de weg staat) zouden een prijsverlagende invloed uitoefenen. Anderzijds zouden de loonkosten per product als gevolg van een lagere groei van de arbeidsproductiviteit in vergelijking met de vorige twee jaren, een lichte positieve bijdrage tot de inflatie leveren. Beide effecten zouden elkaar neutraliseren en een stabilisatie van de onderliggende inflatie op het huidige niveau verantwoorden.

De olieprijs evolueerden in de loop van 1998 in vrije val en bevonden zich bij de aanvang van 1999 op een uitzonderlijk laag niveau (ongeveer 11 USD per barrel). Zelfs indien de olieprijs in de loop van het jaar licht zouden toenemen, zou de bijdrage van brandstoffen en andere energieproducten op de binnenlandse inflatie gemiddeld over 1999 beschouwd negatief⁵ zijn.

Al bij al zou de inflatie gemeten aan de hand van de traditionele

consumptieprijsindex in 1999 op 1,0% uitkomen. Wegens de verwachte negatieve bijdrage van de brandstoffen zou de groei van de gezondheidsindex voor het tweede opeenvolgende jaar hoger liggen. De inflatie gemeten aan de hand van de gezondheidsindex zou in 1999 1,2% bedragen.

Indexering overheidslonen en sociale uitkeringen

De vorige indexaanpassing van de lonen en wedden van het overheidspersoneel en de sociale uitkeringen dateert van oktober 1997. Zoals verwacht, vond, gezien de lage inflatie, in 1998 geen indexaanpassing plaats. De spilindex⁶ voor de overheidslonen zou in april 1999 overschreden worden, waardoor dus in juni 1999 (twee maanden na het overschrijden van de spilindex) de wedden van het overheidspersoneel met 2% zouden verhoogd worden. Voor de sociale uitkeringen wordt een gelijktijdige indexering voorzien.

Loonontwikkeling

De loonevolutie in de privé-sector blijft onderworpen aan de Wet tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen. Op het einde van 1998 sloten de sociale partners een raamakkoord, onder meer op basis van het technische verslag van de Centrale Raad van het Bedrijfsleven. In dit akkoord wordt de maximale loonkostenstijging per effectief uur voor de periode 1999-2000 vastgelegd op 5,9%.

In haar meest recente vooruitzichten voorziet de OESO⁷ voor 1999, in vergelijking met haar vorige vooruitzichten, iets sterkere loonstijgingen in Nederland (3,9% i.p.v. 3,6%) en Duitsland (2,8% i.p.v. 1,9%) en iets minder voor Frankrijk (2,1% i.p.v. 2,4%).

Rekening houdend met het raamakkoord wordt in deze vooruitzichten uitgegaan van een stijging van de bruto uurlonen vóór indexering met 1,5% in 1999. De indexering wordt geraamd op 1,1%. Als gevolg van maatregelen om de patronale bijdragevoet te verminderen, zouden de bijdragen in de sector der ondernemingen in 1998 met 17 miljard gedaald zijn, terwijl nog een bijkomende vermindering van 5 miljard voorzien is

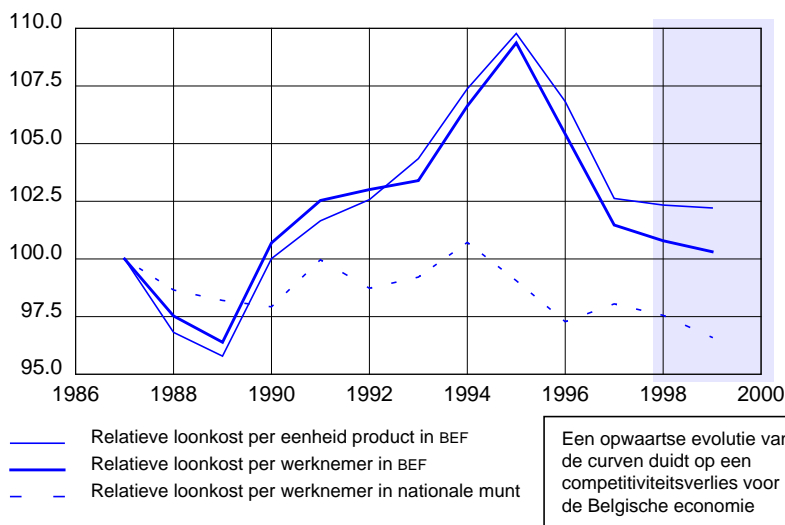
-
5. De (mechanisch geraamde) bijdrage van brandstoffen en andere energieproducten tot de binnenlandse inflatie wordt voor 1999 geraamd op -0,25 procentpunten.
 6. Deze werd, in termen van het nieuwe basisjaar 1996, vastgelegd op 103,14.
 7. OECD, Economic Outlook, December 1998.

voor 1999.⁸ De nominale loonkosten per uur zouden in 1999 met 2,4% stijgen. De arbeidsduur per persoon zou verder afnemen als gevolg van het toenemende belang van de deeltijdarbeid, zodat de groeivoet van de loonkost per persoon beperkt zou blijven tot 2,1%.

Tegenover de zeven belangrijkste handelspartners werd in 1998 een geringe verbetering van de competitiviteitspositie genoteerd (meer bepaald een daling van de relatieve loonkosten per product met 0,3%). Het feit dat de verbetering in 1998 minder groot was dan in 1997, is in essentie toe te schrijven aan het geleidelijk verdwijnen van het effect van de appreciatie van de Amerikaanse dollar en het Britse pond, en de depreciatie van de Japanse yen tegenover de Belgische frank. Ondanks een verdere depreciatie (in termen van jaargemiddelden) van de dollar en het pond, zou de concurrentiepositie tegenover de zeven handelspartners in 1999 licht verbeteren (namelijk met 0,1%), te wijten aan hogere loonstijgingen uitgedrukt in nationale munt in Nederland, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk.

8. Voor meer details hierover, zie verder in het hoofdstuk "Arbeidsmarkt".

FIGUUR 8 Loonkosten in vergelijking met onze zeven belangrijkste handelspartners (1987=100)

Bron: Europese Commissie, Federaal Planbureau

In 1998 zouden de Belgische loonkosten per product ongeveer 0,4% sterker gestegen zijn dan bij de drie belangrijkste handelspartners (Duitsland, Frankrijk, Nederland). Deze evolutie was niet te wijten aan een sterkere toename van de loonkosten per werknemer in België, doch aan de hogere productiviteitsgroei in Duitsland. In 1999 daarentegen zou België opnieuw winnen in termen van looncompetitiviteit (namelijk met 0,4%). Redenen hiervoor zijn de vertraging van de Duitse productiviteitsgroei en, hoofdzakelijk, de aantrekkende loonstijgingen in Nederland.

Belgische en buitenlandse interestvoeten

De uitbreiding van de internationale financiële crisis in de loop van 1998, en de gevolgen hiervan op de prijzen en de economische groei, hebben een neerwaartse convergentie van de Europese rentevoeten gemakkelijker gemaakt. Begin december 1998 hebben de centrale banken van de lidstaten van de Economische en Monetaire Unie (EMU) een gecoördineerde verlaging van hun centrale richttarieven tot 3% doorgevoerd. Deze verlaging kwam sneller dan de financiële markten verwacht hadden,

en werd vermoedelijk ten dele ingegeven door de eerste tekenen van vertraging van de economische groei en de lage inflatie in het eurogebied. Met dit korte renteniveau werd de derde fase van de EMU ingezet, aangezien de ECB eind december haar rentetarief voor basis-herfinancieringstransacties (REPO) op 3% zette. Bij ongewijzigde richttarieven, zouden de kortetermijninterestvoeten op de geldmarkten van het eurogebied voor het volledige jaar 1999 uitkomen op 3,1%, zijnde het januari-niveau van het Europese interbancaire referentietarief (Euribor).

De daling van de Amerikaanse en Europese langetermijninterestvoeten in 1998 vloeide vooral voort uit de instabiliteit en onzekerheid op de internationale financiële markten. Tijdens het laatste kwartaal van 1998 keerde de rust op de financiële markten terug. Getuigen hiervan de slinkende kapitaalstromen uit de opkomende economieën en het herstel van de beurskoersen. Ondanks de normalisering van de toestand zetten de Europese rentevoeten hun neerwaartse beweging verder, wat aanleiding gaf tot een toename van het verschil tussen de tienjaarlijkse rente in de VS en Duitsland en een inkrimping van de intra-Europese renteversillen. De daling van de langetermijninterestvoeten in de eurozone, die zich vertaalde in een vlakker wordende rentecurve, was dus tevens te wijten aan interne factoren, zoals de afnemende inflatieverwachtingen, de flauwere groeivoorzichten op korte termijn voor de Europese economieën, de verlaging van de richttarieven van de deelnemers aan de EMU en ongetwijfeld ook aan de versterkte geloofwaardigheid van het monetaire beleid van de ECB.

Het vooruitzicht van een stabilisering van de financiële markten en van de prijzen van grondstoffen, alsook van een groeiherneeming in Europa tijdens het tweede halfjaar van 1999, zouden een einde maken aan de daling van de langetermijninterestvoeten in het eurogebied. De Duitse tienjaarlijkse rente zou zich op een jaargemiddeld niveau van ongeveer 3,7% handhaven, terwijl het langetermijnrenteverdichil tussen Duitsland en België zou inkrimpen tot 10 basispunten. In dit verband dient erop gewezen te worden dat in de EMU de langetermijnrenteversillen niet langer het wisselkoersrisico weergeven, maar enkel nog bepaald worden door de liquiditeit van de markten en de kredietwaardigheid van de emittent (deze laatste wordt, in het geval van publieke uitgaven, onder meer bepaald wordt door de schuldgraad van de overheid).

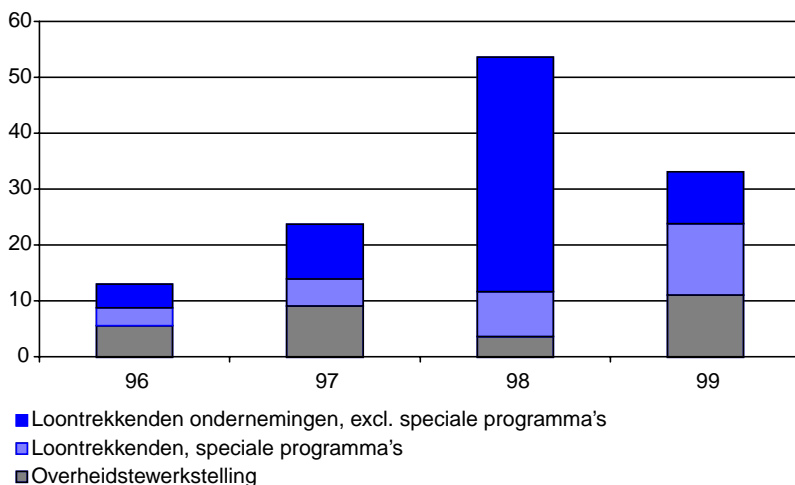
3. Arbeidsmarkt

Zowel in 1998 als in 1999 zou de totale werkgelegenheid blijven toenemen. In de Economische Begroting van juli j.l. werd deze verandering (voor beide jaren samen) geschat op 91.000. In de huidige ramingen is dit cijfer slechts licht herzien (naar 87.000). De opdeling tussen de twee jaren is wel veranderd: 54.000 in 1998 en 33.000 in 1999, tegenover een stijging met 45.500 in elk van deze jaren in de vorige Economische Begroting. De bijzonder sterke toename van de totale werkgelegenheid in 1998 blijft sterk geconcentreerd bij de loontrekkenden van de ondernemingen (50.000).

Voor 1999 zijn de verwachtingen nog steeds positief, zij het minder dan voor 1998. De totale werkgelegenheid zou nog toenemen met 33.000, waarvan 11.000 arbeidsplaatsen bij de overheid. In de sector der ondernemingen zouden nog 22.000 arbeidsplaatsen bijkomen.

FIGUUR 9

Jaarlijkse (juni/juni) verandering van de binnenlandse werkgelegenheid in de ondernemingen en bij de overheid.

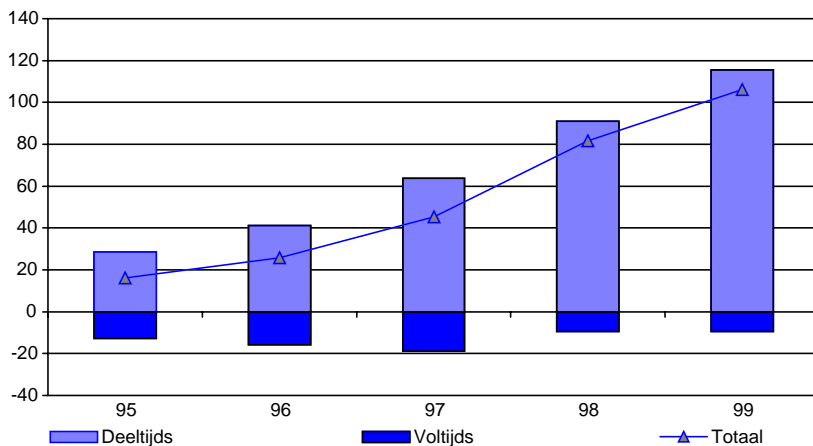

Bron: FMTA, FPB

De toename van de werkgelegenheid in de ondernemingen in 1999 (22.000) is voor de helft te wijten aan drie speciale programma's opgezet door de overheid: de "plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen" (PWA); de "Smet-banen" en de "Sociale Maribel". Het totaal aantal mensen tewerkgesteld in deze programma's⁹ zou toenemen van 15.400 in 1998 tot 29.400 in 1999. Indien rekening gehouden wordt met een zekere verdringing van personeel met een normaal statuut, zou de *netto-toename* van de werkgelegenheid voortvloeiend uit deze programma's in 1999 11.500 bedragen.

De werkgelegenheid bij de overheid zou in 1999 met 11.000 personen toenemen. In grote lijnen zou de helft daarvan te wijten zijn aan een intensiever gebruik van de mogelijkheid tot halftijdse loopbaanonderbreking (met compenserende aanwervingen voor 100%) en de andere helft aan een toenemend belang van de doorstromingprogramma's (d.i. gesubsidieerde werkgelegenheid binnen de lokale overheden).

FIGUUR 10 Aantal loontrekkenden in de ondernemingen (cumulatieve veranderingen sinds 1994)

Bron: FMTA, FPB

9. Voor het PWA-programma betreft het hier enkel personen die binnen een periode van 6 maanden ten minste 180 uren gewerkt hebben.

Medio 1999 zou het aantal loontrekkenden in de ondernemingen iets meer dan 100.000 eenheden (of 4,8%) boven het niveau van juni 1994 uitstijgen. Opvallend hierbij is dat het totaal aantal voltijdse jobs in deze periode licht gedaald is, terwijl het aantal deeltijdse jobs met meer dan 100.000 is toegenomen. Uitgedrukt in voltijdsequivalente jobs zou de stijging beperkt zijn gebleven tot 3,1%.

Sinds het "Globaal Plan" van november 1993 wordt gestreefd naar een vermindering van de patronale bijdragevoet. Onderstaande tabel geeft een detail van de bijdrageverminderingen die in dit kader toegekend zijn.

Verminderings van werkgeversbijdragen sinds het Globaal Plan (miljard BEF)

	94	95	96	97	98	99
Ondernemingen, waarvan:	31.4	43.2	55.1	49.2	66.3	71.1
Sociale Maribel	0	0	0	0.5	3.1	8.6
Publieke sector	3.3	5.0	4.9	5.3	6.3	6.5
Totaal	34.8	48.2	60.0	54.5	72.5	77.6

Bron: RSZ, FPB

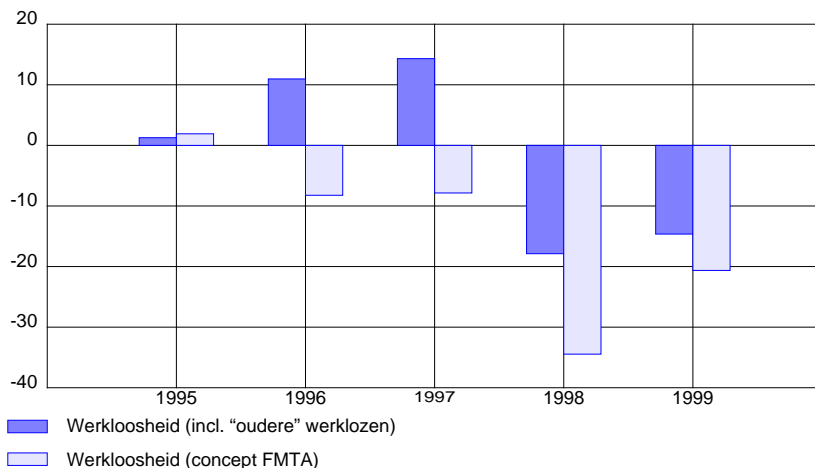
De totale vermindering van werkgeversbijdragen wordt in 1998 geschat op 72 miljard, waarvan 66 miljard in de sector van de ondernemingen. In 1999 zouden ongeveer 5 miljard bijkomende lastenverlagingen worden toegestaan. Voor de Sociale Maribel (bijdrageverminderingen met het oog op nieuwe aanwervingen binnen de gezondheids- en socio-culturele sector) wordt de bijkomende vermindering op 5,5 miljard geraamd. De overige bijdrageverminderingen zouden globaal op nagenoeg hetzelfde niveau blijven.

De arbeidsproductiviteit per uur zou in 1997 en 1998 respectievelijk met 2,7% en met 2,5% toegenomen zijn. Dit zijn, trendmatig gezien, hoge groeivoeten, wat ongetwijfeld gedeeltelijk haar oorsprong vindt in de sterke economische herleving in die twee jaren. Voor 1999 zou de productiviteitsgroei beperkter zijn: voor de "normale werkgelegenheid" zou deze 1,9% bedragen. Wanneer daarenboven rekening wordt gehouden met de "speciale programma's" waarvan eerder sprake, zou de productiviteitsgroei slechts 1,6% bedragen. Deze minder sterke stijging in 1999, in vergelijking met 1997-1998, wordt verklaard doordat werkgevers de huidige conjunctuurslape slechts als tijdelijk beschouwen en zodoende niet geneigd zijn om hun werk-

gelegenheid af te bouwen.

De trendmatige productiviteitstoename wordt onder meer gedrukt door de aanhoudende matige stijging van de lonen, als ook door de toegekende verminderings van werkgeversbijdragen.

FIGUUR 11 Jaarlijkse verandering van de werkloosheid

Bron: RVA, FPB

De werkloosheid (volgens het concept van het FMTA) zou in 1998 en 1999 dalen met (cumulatief) 55.000 personen. Zelfs een ruim concept van werkloosheid dat het stijgende aantal oudere werklozen opneemt, toont een daling voor vorig en dit jaar. Volgens de gestandaardiseerde Eurostat-definitie zou de werkloosheidsgraad afnemen van 8,6% in 1998 tot 8,2% in 1999.

B

ijlage

Tabel A.	Internationale omgeving
Tabel B.1.	BBP in de bestedingsoptiek in werkelijke prijzen (mld. BEF)
Tabel B.2.	BBP in de bestedingsoptiek tegen constante prijzen (groeivoeten)
Tabel B.3.	Deflatoren van de totale bestedingen (groeivoeten)
Tabel B.4.	Evolutie van de loonmassa van de ondernemingen en zijn determinanten (jaargemiddelden)
Tabel B.5.	Macro-economische indicatoren
Tabel B.6.	Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni (in duizend personen)
Tabel B.6.bis	Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni - detail (in duizend personen)
Tabel B.7.	Beschikbaar inkomen van de gezinnen (mld. BEF)
Tabel B.8.	Reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen (groeivoeten)
Tabel B.9.	Rekening van de ondernemingen (mld. BEF)
Tabel B.10.	Verrichtingen met het Buitenland (mld. BEF)
Tabel C.	Vergelijking van de kerncijfers voor de Belgische economie volgens verschillende bronnen
Tabel D.	Kortetermijnindicatoren Belgische economie

Tabel A. Internationale omgeving (1)

	96	97	98	99
Volume relevante wereldhandel	4.5	8.8	6.4	4.6
Volume finale vraag handelspartners	2.4	3.9	3.9	2.5
Nominale effectieve wisselkoers BEF (2)	-2.0	-4.3	0.8	0.5
Wisselkoers van de euro in dollar (peil)	--	--	--	1.16
Wereldhandelsprijzen				
Goederen excl. energie (in BEF) (3)	1.6	4.6	-0.5	-0.1
Olieprijs (Brent USD per barrel)	20.6	19.1	13.4	11.9
Loonevolutie totale economie (in BEF) (4)				
<i>7 belangrijkste handelspartners (5)</i>				
Loonkosten per hoofd	5.1	6.6	2.8	2.6
Loonkosten per eenheid product	3.3	4.3	1.0	1.1
<i>3 belangrijkste handelspartners (6)</i>				
Loonkosten per hoofd	3.3	2.5	2.4	2.9
Loonkosten per eenheid product	1.5	0.1	0.3	1.4
Rentevoeten Duitsland (peil)				
Korte rente (3 maanden)	3.2	3.3	3.5	--
Lange rente (10 jaar)	6.2	5.7	4.6	3.7
Rentevoeten eurogebied (peil)				
Korte rente (driemaands EURIBOR)	--	--	--	3.1

(1) Groeivoeten, tenzij anders vermeld.

(2) Een positief (negatief) teken wijst op een appreciatie (depreciatie) van de BEF.

(3) Gewogen gemiddelde van de goederenuitvoerprijzen (excl. energie) van onze handelspartners.

(4) Zie tabel B.4 voor de toepassing van de loonnorm vanaf 1997

(5) Duitsland, Frankrijk, Nederland, Verenigd Koninkrijk, Italië, Verenigde Staten, Japan.

(6) Duitsland, Frankrijk, Nederland.

Tabel B.1. BBP in de bestedingsoptiek in werkelijke prijzen

	mld. BEF				mld. €
	96	97	98	99	99
Privé-verbruik (1)	5282.0	5488.0	5739.6	5937.3	147.18
Overheidsverbruik, waarvan	1205.4	1251.6	1289.4	1326.1	32.87
a. Aankopen goederen en diensten	176.5	190.3	199.6	210.7	5.22
b. Lonen, wedden en pensioenen	1003.6	1035.6	1063.8	1089.1	27.00
Bruto kapitaalvorming	1449.8	1539.9	1618.0	1699.1	42.12
a. Bedrijfsinvesteringen	924.2	966.3	1014.7	1060.5	26.29
b. Overheidsinvesteringen	99.6	120.5	132.9	145.6	3.61
c. Woongebouwen	426.0	453.1	470.4	493.0	12.22
Voorraadverandering (1)	21.5	2.8	31.0	33.0	0.82
Nationale finale bestedingen	7958.7	8282.4	8678.0	8995.4	222.99
Uitvoer	5649.4	6326.4	6563.0	6701.8	166.13
Invoer	5303.0	5933.3	6148.1	6326.3	156.83
Bruto binnenlands product	8305.1	8675.5	9092.9	9370.9	232.30
Bruto nationaal product	8430.7	8816.6	9241.1	9524.4	236.10

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

Tabel B.2. BBP in de bestedingsoptiek tegen constante prijzen (groeivoeten)

	96	97	98	99
Privé-verbruik (1)	1.8	2.1	3.6	2.4
Overheidsverbruik, waarvan	1.4	0.8	1.5	1.9
a. Aankopen goederen en diensten	0.1	5.7	4.6	4.8
b. Lonen, wedden en pensioenen	1.7	0.0	0.9	1.3
Bruto kapitaalvorming	0.5	5.4	4.8	4.2
a. Bedrijfsinvesteringen	4.6	4.2	5.0	4.0
b. Overheidsinvesteringen	-14.9	19.2	9.2	8.5
c. Woongebouwen	-4.0	4.9	3.2	3.4
Voorraadvorming (1)(2)	-0.2	-0.3	0.7	0.0
Nationale finale bestedingen	1.7	4.4	3.8	2.8
Uitvoer	2.2	7.1	3.2	3.0
Invoer	2.2	6.3	5.1	4.0
Netto uitvoer (2)	0.1	0.9	-1.2	-0.7
Bruto binnenlands product	1.3	3.0	2.9	2.0
Bruto nationaal product	1.5	3.1	2.9	2.0

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

(2) Bijdrage tot de groei van het BBP

Tabel B.3. Deflatoren van de totale bestedingen (groeivoeten)

	96	97	98	99
Privé-verbruik (1)	2.3	1.8	1.0	1.0
Overheidsverbruik, waarvan	0.6	3.0	1.5	1.0
a. Aankopen goederen en diensten	2.2	2.0	0.7	0.7
b. Lonen, wedden en pensioenen	0.3	3.2	1.8	1.1
Bruto kapitaalvorming	0.9	0.8	0.2	0.8
a. Bedrijfsinvesteringen	0.7	0.3	0.0	0.5
b. Overheidsinvesteringen	0.6	1.4	1.0	0.9
c. Woongebouwen	1.6	1.4	0.6	1.4
Nationale finale bestedingen	1.8	1.8	0.4	0.9
Uitvoer	2.5	4.5	0.5	-0.9
Invoer	2.9	5.2	-1.4	-1.0
Ruilvoet	-0.4	-0.7	1.9	0.2
Bruto binnenlands product	1.6	1.4	1.9	1.1
Bruto nationaal product	1.6	1.4	1.9	1.1

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

Tabel B.4. Evolutie van de loonmassa van de ondernemingen (1) en zijn determinanten (jaargemiddelden)

	96	97	98	99
<i>Raming van de beschikbare marge</i>				
a. Maximale loonkost				
per werkelijk arbeidsuur, voorzien door regering (2)	-.-	3.0	3.1	2.9
b. Minimum				
Indexering	-.-	1.5	1.3	1.1
Baremieke verhogingen	-.-	0.5	0.5	0.5
Loonkost per persoon	-.-	2.0	1.8	1.6
Loonkost per voltijds equivalent	-.-	2.3	2.1	1.9
Loonkost per werkelijk arbeidsuur	-.-	1.9	2.1	1.9
<i>Geraamde en voorziene evolutie</i>				
Loonkost per werkelijk arbeidsuur	1.8	2.2	2.6	2.4
Loonkost per persoon	1.2	2.2	2.3	2.1
Bruto loon per werkelijk arbeidsuur	2.0	2.4	3.0	2.6
Bruto loon per persoon	1.4	2.5	2.7	2.2
Indexering	1.5	1.5	1.3	1.1
Bruto loon per werkelijk arbeidsuur voor indexering	0.5	0.9	1.6	1.5
Bruto loon per persoon voor indexering	-0.1	1.0	1.3	1.1
Werkgelegenheid (in aantal uren)	-0.2	0.9	1.3	0.7
Werkgelegenheid (in aantal personen)	0.4	0.8	1.6	1.0
Loonmassa inclusief werkgeversbijdragen (3)	1.6	3.1	3.9	3.2
Loonmassa exclusief werkgeversbijdragen	1.9	3.3	4.3	3.3
<i>Bijkomende indicatoren</i>				
Inflatie: traditionele index	2.1	1.6	1.0	1.0
Inflatie: gezondheidsindex	1.7	1.3	1.3	1.2
Indexering lonen en wedden overheidssector	1.2	1.2	1.7	1.0
Indexering sociale prestaties	1.3	1.2	1.5	1.2
<i>Impliciete bijdragevoeten (in % van bruto loonmassa)</i>				
Werkgeversbijdragen (sensu lato) (3)	39.0	38.7	38.2	38.0
Werkgeversbijdragen (sensu stricto) (4)	30.2	30.4	29.7	29.5
Werknemersbijdragen (5)	12.7	12.8	12.8	12.8

(1) Exclusief dienstpersoneel

(2) De maximale loonstijging van 5.9% bepaald door de Sociale partners wordt verdeeld over 2.9% in 1999 en 3% in 2000

(3) Inclusief fictieve, extra-legale en werkgeversbijdragen voor de pensioenen van de Post

(4) Werkgeversbijdragen ontvangen door de Sociale zekerheid

(5) Exclusief vrijwillige werknemersbijdragen

Tabel B.5. Macro-economische indicatoren

	96	97	98	99
Rentevoeten				
Schatkistcertificaten (3 maand)	3.2	3.4	3.5	3.1
Overheidsleningen (10 jaar)	6.5	5.8	4.7	3.8
Sector der ondernemingen (groeivoeten) (1)(2)				
Toegevoegde waarde in constante prijzen	0.4	3.7	3.7	2.3
Werkgelegenheid (in aantal uren)	-0.1	1.0	1.2	0.7
Productiviteit per werkelijk arbeidsuur	0.4	2.7	2.5	1.6
Totale economie (ondernemingen en Overheid) (1)				
Arbeidskost per tewerkgestelde in België	1.2	2.4	2.3	2.1
Arbeidskost per eenheid product in België	0.4	0.1	0.7	1.0
<i>Relatieve arbeidskost t.o.v. 7 landen (3)</i>				
per tewerkgestelde	-3.7	-3.9	-0.5	-0.5
per eenheid product	-2.8	-4.0	-0.3	-0.1
<i>Relatieve arbeidskost t.o.v. 3 landen (3)</i>				
per tewerkgestelde	-2.1	-0.1	0.0	-0.9
per eenheid product	-1.1	0.0	0.4	-0.4
Verkoopprijs per product in de marktsector (1) (4)	2.4	3.1	0.2	-0.1
<i>Bijdrage tot de groei van de verkoopprijs per product:</i>				
(a) Invoerkosten	1.3	2.3	-0.6	-0.5
(b) Kosten van binnenlandse oorsprong = (b1)+(b2)	0.4	-0.2	-0.1	0.3
(b1) Loonkosten	0.3	0.0	0.1	0.3
(b2) Kapitaalkosten	0.1	-0.2	-0.2	0.0
(c) Winstmarges	0.4	0.6	0.8	0.0
(d) Indirecte belastingen minus subsidies	0.5	0.4	0.2	0.1
(e) Structuureffect (5)	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1
<i>Pro memori:</i>				
Gebuiksgraad van het productievermogen	79.9	82.0	81.8	80.6
Verandering in gebruiksgraad	-0.5	2.1	-0.2	-1.2
Output gap (% van het BBP)	-2.0	-0.8	0.2	0.1

(1) Groeivoeten, jaargemiddelden, voor statistische aanpassing

(2) Inclusief dienstpersoneel

(3) Een positief (negatief) teken wijst op een sterkere stijging in België (tragere)

(4) Deflator van de finale bestedingen (marktsector)

(5) Effect te wijten aan wijzigingen in de verhouding tussen de invoer en de finale vraag

Tabel B.6. Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni (in duizend personen)

	96	97	98	99
I Totale bevolking (II+III)	10156.6	10181.2	10201.9	10220.7
I.bis Bevolking op arbeidsleeftijd	6703.2	6706.1	6707.4	6709.6
II. Inactieve bevolking (concept FMTA)	5827.8	5835.1	5837.5	5843.0
<i>waarvan: met RVA-uitkering</i>	262.7	280.6	293.2	295.2
III. Beroepsbevolking (concept FMTA)	4328.9	4346.1	4364.4	4377.7
(IV+V+VI)				
IV. Binnenlandse werkgelegenheid	3732.8	3754.9	3808.5	3841.6
(a) Loon- en weddetrekkenden (1)	2378.7	2395.5	2445.5	2467.6
(b) Zelfstandigen	703.7	699.9	699.9	699.9
(c) Overheidsadministratie (2)	650.4	659.5	663.1	674.1
<i>waarvan: ingeschreven bij de RVA</i>	187.4	176.8	192.4	224.0
- met RVA-uitkering	71.6	87.7	106.9	131.2
- zonder RVA-uitkering	115.8	89.0	85.5	92.8
V. Grensarbeid (saldo)	51.1	50.6	50.6	50.6
VI. Werkloosheid (concept FMTA)	544.9	540.6	505.3	485.4
(a) Werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	465.0	456.7	425.1	407.2
(b) Overige verplicht ingeschreven werklozen	58.8	62.2	60.0	59.0
(c) Niet verplicht ingeschreven werkzoekenden	21.0	21.6	20.2	19.2
Werkloosheidsgraad (VI/III)	12.6	12.4	11.6	11.1
Activiteitsgraad (III/I.bis)	64.6	64.8	65.1	65.2
Werkgelegenheidsgraad (IV+V/I.bis)	56.5	56.7	57.5	58.0
<i>Pro memori</i>				
(d) Oudere niet werkzoekende UVW	95.1	113.8	131.2	136.4
II.bis Inactieve bevolking excl. (d)	5732.7	5721.4	5706.4	5706.6
III.bis Beroepsbevolking incl. (d)	4424.0	4459.8	4495.6	4514.1
VI.bis Werkloosheid incl. (d)	640.0	654.3	636.4	621.8
Werkloosheidsgraad (VI.bis/III.bis)	14.5	14.7	14.2	13.8
Werkloosheidsgraad (Eurostat standaard) (3)	9.8	9.3	8.6	8.2
Activiteitsgraad (III.bis/I.bis)	66.0	66.5	67.0	67.3

(1) Inclusief PWA, HIP, EWE (cf. tabel B.6.bis)

(2) Inclusief DSP (cf. tabel B.6.bis)

(3) In jaargemiddelde

Tabel B.6.bis Situatie op de arbeidsmarkt per 30 juni - detail (in duizend personen)

	96	97	98	99
I. Totale bevolking (II+III)	10156.6	10181.2	10201.9	10220.7
I.bis Bevolking op arbeidsleeftijd	6703.2	6706.1	6707.4	6709.6
II. Inactieve bevolking (concept FMTA)	5827.8	5835.1	5837.5	5843.0
<i>waarvan: met RVA-uitkering = ingeschreven bij RVA:</i>	262.7	280.6	293.2	295.2
- Oudere niet werkzoekende UVW	95.1	113.8	131.2	136.4
- Vrijgestelden om sociale en familiale redenen (1)	5.5	7.5	8.5	8.7
- Vrijgestelden om reden van studies (1)	7.1	8.4	7.4	7.7
- Volledige loopbaanonderbreking (1)	20.4	20.3	21.8	22.8
- Conventioneel voltijds brugpensioen (1)	134.6	130.5	124.4	119.6
III. Beroepsbevolking (concept FMTA)	4328.9	4346.1	4364.4	4377.7
(IV+V+VI)				
IV. Binnenlandse werkgelegenheid	3732.8	3754.9	3808.5	3841.6
<i>waarvan: ingeschreven bij RVA (2):</i>	187.4	176.8	192.4	224.0
- <i>met RVA-uitkering:</i>	71.6	87.7	106.9	131.1
* Deelt. IGU (3) + onvrijw. deelt. met uitkering (1)	24.3	31.7	33.8	35.9
* Activering (EWE + PWA + HIP + DSP) (4)(1)	3.2	7.9	14.9	27.9
* Gedeeltelijke loopbaanonderbreking (1)	31.5	36.0	46.3	55.2
* Deelt. bruggepensioneerden (1)	0.2	0.3	0.5	0.8
* Volledig werklozen tewerkgesteld in beschutte werkplaats (1)	1.0	0.9	0.9	0.8
* Volledig werklozen in beroepsopleiding (1)	11.5	10.9	10.5	10.5
- <i>zonder RVA-uitkering:</i>	115.8	89.0	85.5	92.8
* Deelt. zonder IGU (3)	74.8	43.5	40.2	42.0
* Deeltijds werkende jongeren in wachttijd	3.3	3.3	3.5	3.5
* Vrij ingeschreven werkzoekenden en andere	37.7	42.2	41.8	47.3
V. Grensarbeid (saldo)	51.1	50.6	50.6	50.6
VI. Werkloosheid (concept FMTA)	544.9	540.6	505.3	485.4
(a) Werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	465.0	456.7	425.1	407.2
(b) Overige verplicht ingeschreven werklozen	58.8	62.2	60.0	59.0
- Jongeren in wachttijd	22.9	22.7	21.9	21.5
- Andere, waarvan:	36.0	39.5	38.1	37.5
* Uitkeringsgerechtigd na vrijwillig deeltijdse be- trekking (1)	25.3	27.9	26.7	27.1
* Aanspraak op overbruggingsuitkering (1)	0.4	0.4	0.4	0.4
(c) Niet verplicht ingeschreven werkzoekenden	21.0	21.6	20.2	19.2

(1) Stat Info definities (op basis van betalingen)

(2) Zonder inbegrip van de tijdelijke werkloosheid

(3) Deeltijdse werknemers met behoud van rechten die al dan niet een inkomensgarantie-uitkering (IGU) genieten

(4) Werkgelegenheid binnen de Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschappen (PWA) - voor zover een voldoende aantal uren gewerkt wordt -, via het Herinschakelingsprogramma (HIP), de Doorstromingsprogramma's (DSP) of op basis van een Eerste Werkervaringscontract (EWE)

Tabel B.7. Beschikbaar inkomen van de gezinnen (mld. BEF) (1)

	96	97	98	99
Primair bruto-inkomen	6995.1	7207.0	7450.9	7650.0
<i>a. Lonen en salarissen</i>	4364.0	4500.5	4655.9	4795.3
Ondernemingen	3252.7	3356.0	3484.2	3593.4
Overheid	1003.6	1035.6	1063.8	1089.1
Grensarbeiders	107.8	108.9	107.9	112.8
<i>b. Bruto exploitatieoverschot gezinnen</i>	1704.9	1761.7	1832.5	1892.5
Inkomen der zelfstandigen	851.8	878.5	907.5	922.0
Netto huur (ontvangen of toegerekend)	461.9	480.1	504.3	535.2
Overige	391.2	403.1	420.7	435.3
<i>c. Inkomen uit vermogen (netto)</i>	926.1	944.9	962.5	962.2
Ontvangen interesten	506.8	505.8	499.3	484.6
Betaalde interesten (-)	201.6	204.0	216.1	224.6
Dividenden	558.2	576.1	608.2	627.5
Overige	62.7	67.0	71.1	74.7
Sociale bijdragen en belastingen	2876.5	2985.9	3067.4	3161.3
<i>a. Sociale bijdragen werkgevers</i>	1146.8	1178.8	1213.5	1246.5
<i>b. Sociale bijdragen werknemers</i>	378.8	390.4	405.6	417.8
<i>c. Sociale bijdragen niet-loontrekkenden</i>	124.0	127.3	130.0	134.4
<i>d. Belastingen op inkomens</i>	1226.9	1289.4	1318.4	1362.6
Overdrachten aan gezinnen (netto)	2138.4	2217.6	2288.5	2363.3
<i>waarvan: sociale uitkeringen</i>	2154.8	2204.6	2271.7	2339.2
(a) Bruto beschikbaar inkomen	6256.9	6438.7	6672.0	6852.0
<i>(b) Consumptieve bestedingen</i>	5282.0	5488.0	5739.6	5937.3
<i>(c) Veranderingen in wiskundige pensioenreserves</i>	35.4	36.7	39.0	41.2
(d) Bruto besparingen	1010.3	987.3	971.4	955.9
<i>Pro memori:</i>				
Spaarquote (d)/(a+c)	16.1	15.2	14.5	13.9
verandering	-1.7	-0.8	-0.8	-0.6

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen

Tabel B.8. Reëel beschikbaar inkomen van de gezinnen (groeivoeten) (1)

	96	97	98	99
Primair bruto-inkomen	-0.5	1.2	2.4	1.6
<i>a. Lonen en salarissen, waarvan</i>	-0.5	1.3	2.5	2.0
Ondernemingen	-0.5	1.4	2.8	2.1
Overheid	-0.3	1.4	1.8	1.4
<i>b. Bruto exploitatieoverschot gezinnen, waarvan:</i>	1.0	1.5	3.0	2.2
Inkomen der zelfstandigen	2.9	1.3	2.3	0.6
Netto huur (ontvangen of toegerekend)	1.6	2.1	4.0	5.1
<i>c. Inkomen uit vermogen (netto), waarvan:</i>	-3.1	0.2	0.9	-1.0
Ontvangen interesten	-7.0	-2.0	-2.2	-3.9
Betaalde interesten (-)	-7.0	-0.6	4.9	2.9
Dividenden	-1.6	1.4	4.6	2.1
Sociale bijdragen en belastingen	-0.3	2.0	1.8	2.0
<i>a. Sociale bijdragen werkgevers</i>	-0.6	1.0	2.0	1.7
<i>b. Sociale bijdragen werknemers</i>	-0.1	1.2	2.9	2.0
<i>c. Sociale bijdragen niet-loontrekkenden</i>	0.5	0.9	1.2	2.3
<i>d. Belastingen op inkomens</i>	-0.2	3.2	1.3	2.3
Overdrachten aan gezinnen (netto)	0.1	1.9	2.2	2.2
<i>waarvan: sociale uitkeringen</i>	0.9	0.5	2.1	1.9
Bruto beschikbaar inkomen	-0.4	1.1	2.6	1.7

(1) Gegevens inclusief statistische aanpassingen, gedeflateerd met de prijsindex van de privé-consumptie

Tabel B.9. Rekening van de ondernemingen (mld. BEF)

	96	97	98	99
1. Bruto toegevoegde waarde ondernemingen tegen factorkosten	4718.3	4917.3	5181.5	5335.4
2. Beloning van werknemers (-)	3252.7	3356.0	3484.2	3593.4
3. Andere bedrijfskosten en netto uitzonderlijke lasten (-)	6.1	6.1	6.1	6.1
4. Bruto exploitatie-overschot (= 1-2-3)	1459.6	1555.2	1691.2	1735.9
5. Inkomen uit vermogen (+) (*)	-284.6	-295.1	-312.6	-338.2
6. Bruto primair inkomen (= 4+5)	1174.9	1260.2	1378.6	1397.7
7. Lopende overdrachten (+) (= 7.1+7.2+7.3+7.4) (*)	-220.9	-259.5	-314.1	-326.9
7.1. Ontvangen sociale verzekeringspremies	211.8	208.3	217.2	224.3
7.2. Belastingen op inkomen en vermogen	-265.9	-305.8	-363.3	-378.5
7.3. Sociale uitkeringen	-176.4	-171.7	-178.2	-183.1
7.4. Overige lopende overdrachten	9.6	9.7	10.1	10.4
8. Bruto beschikbaar inkomen (= 6+7)	954.0	1000.7	1064.4	1070.8
9. Verandering wiskundige pensioenreserves (-)	35.4	36.7	39.0	41.2
10. Bruto besparingen (= 8-9)	918.6	964.0	1025.4	1029.6
11. Kapitaaloverdrachten (+) (*)	16.6	35.1	51.1	26.2
12. Bruto kapitaalvorming (-)	858.4	877.4	949.3	992.8
13. Netto financieringsbehoefte (-) of -vermogen (+) (= 10+11-12)	76.8	121.7	127.2	63.0

(*) Het gaat om netto-bedragen, d.w.z. ontvangen vanwege andere sectoren minus betaald aan andere sectoren

Tabel B.10. Verrichtingen met het Buitenland (mld. BEF)

	96	97	98	99
1. Saldo goederen en diensten	346.4	393.1	414.9	375.5
Saldo goederenverkeer	113.7	120.3	66.9	6.3
Saldo dienstverkeer	326.0	366.7	435.1	455.7
Saldo reisverkeer	-93.3	-93.9	-87.2	-86.6
2. Saldo inkomens	125.6	141.1	148.2	153.5
Saldo arbeidsinkomens	107.8	108.9	107.9	112.8
Saldo inkomens uit beleggingen en investeringen	17.8	32.2	40.3	40.7
3. Saldo overdrachten	-137.2	-134.8	-142.7	-148.5
Saldo overheidsoverdrachten	-98.4	-112.4	-120.7	-126.9
waarvan netto-overdrachten vanwege EU	-79.4	-92.7	-99.6	-104.4
Saldo particuliere overdrachten	-38.8	-22.4	-22.0	-21.7
4. Saldo van de lopende transacties (1+2+3)	334.8	399.4	420.4	380.4
5. Saldo van het kapitaalverkeer	0.3	15.8	1.1	-0.4
6. Netto financieringsvermogen van de volkshuishouding (4+5)	335.1	415.2	421.5	380.1
in % van het BBP	4.0	4.8	4.6	4.1

Tabel C. Vergelijking van de kerncijfers voor de Belgische economie volgens verschillende bronnen

Wijzigingspercentages in volume (tenzij anders vermeld)

	98			99		
	[1]	[2]	[3]	[1]	[2]	[3]
Privé-verbruik	3.6	3.0	2.8	2.4	2.2	2.1
Overheidsverbruik	1.5	1.1	1.1	1.9	1.4	1.6
Bruto kapitaalvorming	4.8	5.4	4.9	4.2	4.6	3.8
Nationale finale bestedingen	4.3	3.2	3.2	2.7	2.6	2.5
Uitvoer van goederen en diensten	3.2	5.3	6.1	3.0	4.4	5.3
Invoer van goederen en diensten	5.1	5.9	6.6	4.0	4.7	5.8
Netto-uitvoer (bijdrage tot de groei)	-1.2	-0.2	-0.1	-0.7	0.0	-0.2
Bruto binnenlands product	2.9	2.8	2.9	2.0	2.5	2.3
Deflator privé-verbruik	1.0	1.1	1.0	1.0	1.4	1.2
Reëel beschikbaar inkomen gezinnen	2.6	2.4	2.4	1.7	2.3	1.7
Spaarquote gezinnen (in % van het beschikbare inkomen)	14.5	14.6	14.9	13.9	14.7	14.6
Binnenlandse werkgelegenheid (wijziging in duizenden, toestand op 30 juni)	53.6	48.5	52.2	33.1	37.8	30.2
Saldo lopende rekening (in % BBP) (*)	4.7	5.1	5.7	4.2	5.1	5.6
Kortetermijnrente (%)	3.5	3.6	3.6	3.1	3.5	3.0
Langetermijnrente (%)	4.7	4.8	4.8	3.8	4.7	4.2

(*) [1] en [2]: België; [3]: BLEU

[1] Voorliggende Economische Begroting, februari 1999

[2] European Commission, Economic Forecasts 1998-2000, Autumn 1998

[3] OECD, Economic Outlook 64, December 1998

Tabel D. Kortetermijnindicatoren Belgische economie

				97			98		
	96	97	98	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Maandelijke conjunctuurenquêtes									
Gezamenlijke curve (1)	-11.2	-1.6	-6.1	0.8	2.4	-1.8	-1.8	-7.3	-13.4
Verwerkende nijverheid (1)	-13.3	-0.3	-8.8	2.9	3.8	-3.4	-3.5	-10.5	-17.8
Bouw (1)	-7.0	-5.1	-2.5	-5.1	-3.5	-2.6	-3.5	-2.4	-1.5
Handel (1)	-5.8	-4.0	3.0	-3.3	1.9	6.5	7.7	2.8	-5.0
Industriële productie									
Industriële productie - incl. bouw (2)	-0.6	4.1	-.	6.4	4.3	6.8	2.9	2.8	-.
Industriële productie - excl. bouw (2)	1.5	4.5	-.	6.9	4.7	5.8	3.7	3.2	-.
Omzet volgens BTW									
Industriële bedrijven (2)	2.0	6.9	-.	8.5	8.6	8.3	5.2	1.9	-.
Niet-industriële bedrijven (2)	6.1	10.9	-.	14.3	9.7	10.4	6.6	3.5	-.
Totaal bedrijven (2)	4.5	9.3	-.	12.0	9.3	9.6	6.1	2.9	-.
Privé-verbruik									
Omzet volgens BTW - kleinhandel (2)	3.5	3.5	-.	6.1	3.6	5.6	7.1	5.1	-.
Inschrijving nieuwe personenauto's (2)	7.8	-5.7	8.3	1.7	-0.4	5.1	10.0	8.4	11.0
Barometer consumentenvertrouwen (1)	-22.5	-21.7	-5.6	-21.7	-16.0	-7.0	-4.7	-5.0	-5.7
Investerings									
Investerings volgens BTW									
Industriële bedrijven (2)	9.3	1.7	-.	-2.8	8.0	5.0	3.6	9.6	-.
Niet-industriële bedrijven (2)	3.1	11.2	-.	7.2	8.7	9.8	-6.3	14.2	-.
Totaal bedrijven (2)	5.5	7.4	-.	3.1	8.5	7.9	-2.8	12.4	-.
Bezetting productievermogen (%)	79.9	81.9	81.8	83.2	81.9	82.6	83.5	82.5	78.7
(1) Kwalitatieve data									
(2) Groeivoet t.o.v. zelfde periode vorige jaar									

Kortetermijnindicatoren Belgische economie (vervolg)

	96	97	98	97		98			
				Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Arbeidsmarkt									
Werkloosheid (excl. oudere) (1)	588.3	570.0	541.0	598.1	568.7	551.8	514.5	569.1	528.9
Werkloosheid (incl. oudere) (1)	679.9	683.9	671.5	714.1	688.6	674.8	644.5	701.9	664.7
Werkloosheidsgraad - Eurostat (2)	9.7	9.2	8.8	9.2	9.1	9.0	8.9	8.8	8.5
Prijzen									
Traditionele index (3)	2.1	1.6	1.0	1.8	1.3	0.7	1.7	0.8	0.7
Gezondheidsindex (3)	1.7	1.3	1.3	1.4	1.2	1.0	2.0	1.1	1.0
Brent olieprijs in USD	20.4	19.1	12.9	18.3	18.7	14.3	13.3	12.5	11.4
Rentevoeten en wisselkoers									
Intrest schatkistcertificaten (3 m.)	3.2	3.4	3.5	3.5	3.7	3.6	3.7	3.5	3.4
Lange termijn interest op overheidspapier (10 j.)	6.5	5.8	4.8	5.7	5.6	5.1	5.0	4.6	4.2
Renteverschil met Duitsland op korte termijn (4)	0	18	8	36	13	9	14	8	-1
Renteverschil met Duitsland op lange termijn (4)	27	10	18	9	12	12	14	25	23
Effectieve wisselkoers BEF (t.o.v. 16 munten) (3)	-2.0	-4.2	0.0	-5.3	-3.5	-2.4	-0.8	1.6	1.5
Buitenlandse handel									
<i>Betalingsbalans BELGIE (transactiebasis)</i>									
Saldo goederenverkeer (5)	323	341	-.	98	76	77	107	87	-.
Saldo lopende rekening (5)	350	409	-.	94	127	81	94	84	-.
<i>Maandelijks conjunctuurenquêtes</i>									
Verloop buitenlandse bestellingen (6)	-2.1	8.6	-10.0	14.0	10.3	-4.3	-7.0	-8.7	-20.0

(1) Niet-seizoengezuiverd gemiddeld niveau in duizendtallen

(2) Seizoengezuiverd, in % van de beroepsbevolking

(3) Groeivoet t.o.v. zelfde periode vorige jaar

(4) Niveau in basispunten

(5) Niveau in mld. BEF

(6) Kwalitatieve data